

משרד העבודה, הרווחה
והשירותים החברתיים

מדינת ישראל
משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
לשכת השר

י"ב שבט תשע"ז
8 פברואר 2017
2017-0041-198

לכבוד
חה"כ אלי אלאוף
יו"ר ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת

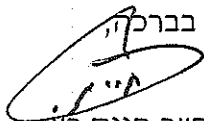
שלום רב,

הנדון: בקשה לקיום דיון ואישור בעניין תקנות הפיקדון לעובדים בענף החקלאות וניכויים משכר העובד הזר בענף החקלאות בעד מגורים הולמים

מצורפת למכתבי זה טיוטה של תקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (שיעור הניכויים מהשכר בעד מגורים הולמים) (תיקון), התשע"ז-2017 (להלן – "תקנות הניכויים"), המעדכנת את שיעור הניכוי המרבי שרשאי מעסיק לנכות משכרו החודשי של העובד הזר המועסק בענף החקלאות הן בעבור הוצאות המעסיק בעד מגורים הולמים לפי סעיף 1 לחוק עובדים זרים, והן בעבור הוצאות נלוות כהגדרתן בתקנות הניכויים. הסבר אודות גובה הניכויים המותרים ואופן קביעתם מפורט בדברי ההסבר לתקנות הניכויים.

עוד מצורפת טיוטת תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים) (תיקון), התשע"ז-2017 המבקשת לתקן את תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים), התשע"ו-2016 שאושרו אשתקד על ידי הוועדה.

נבקש להביא את שתי הטיוטות ביחד לדיון בפני הוועדה.

בברכה,

ח"כ חיים כץ

שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

העתק:

מר אביגדור קפלן, מנכ"ל המשרד, כאן
גבי מיכל צוק, משנה למנכ"ל, כאן

תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים)(תיקון), התשע"ז-2017*

בתוקף סמכות שר העבודה לפי סעיף 1יא(א) לחוק עובדים זרים, התשנ"א – 1991¹ (להלן – החוק), בהסכמת שר האוצר ולאחר התייעצות עם שר הפנים, ובתוקף סמכות שר הפנים לפי סעיפים 1יא(ב1), (ד) ו- (ז) לחוק, בהסכמת שר האוצר לעניין סעיפים 1יא(ב1) ו- (ז) לחוק, ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, אנו מתקינים תקנות אלה:

תיקון 1. בתקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים), התשע"ו-2016 (להלן – תקנה 1 התקנות העיקריות) בתקנה 1 – (!) אחרי ההגדרה "חשבון בנק" יבוא:

"מעסיק" – חברת סיעוד, מעסיק בענף הבניין, בעבודה בטכנולוגיה יחודית או בענף החקלאות, לפי העניין;";

(2) אחרי הגדרה "מעסיק בענף הבניין או בעבודה בטכנולוגיה ייחודית" יבוא:

"מעסיק בענף החקלאות" – מעסיק בעל היתר להעסקת עובדים זרים בענף החקלאות לפי סעיף 1יג לחוק;";

הוספת 2. אחרי תקנה 2 לתקנות העיקריות יבוא:
תקנה א2

"פיקדון בעד עובד זר א2. (א) מעסיק בענף החקלאות ישלם בכל חודש פיקדון בעד כל עובד זר בעל רישיון המועסק בענף החקלאות לעבודה בענף החקלאות שהוא מעסיק, פיקדון חודשי בסכום של 516 שקלים חדשים.

(ב) הסכום האמור בתקנת משנה (א) יעודכן כאמור בסעיף 1יא(ח) לחוק.

(ג) על אף האמור בתקנת משנה (א), הוראות תקנה 2(ד) יחולו על עובד זר אשר עבד כאמור באותה תקנה.

¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 112; התשס"ה, עמ' 360.

מועד תחילה של תקנות אלה (א) מועד תחילתן של תקנות אלה ביום תחילתו של סעיף 4 לחוק למניעת
הסתננות ולהבטחת יציאתם של מסתננים מישראל (תיקוני חקיקה והוראת
תקנות אלה שעה), התשע"ה-2014.²

_____ , התשע"ז

(_____, 2017)

(חמ 3502-3)

אריה מכלוף דרעי

חיים כץ

שר הפנים

שר העבודה, הרווחה
והשירותים החברתיים

דברי הסבר

כללי:

פרק ד' לחוק עובדים זרים, התשנ"א – 1991, (להלן – "החוק") קובע הוראות בדבר הפקדת כספים לטובת עובד זר בקרן או בפיקדון. התקנות המוצעות מבקשות להסדיר נושאים אלה: החובה של מעסיקי עובדים זרים, בענפים שונים להפקיד כספים לטובת העובדים הזרים המועסקים על ידם; סכומי הפיקדון שחובה להפקידם; הגוף שאליו יופקדו הכספים; תנאי הזכאות של העובדים הזרים לקבל את כספי הפיקדון; האפשרות לנכות מכספי הפיקדון סכומים בשיעורים שונים כאשר העובד הזר יצא מישראל לאחר תום תקופת רשיון הישיבה שלו, דרכי התשלום של כספי הפיקדון; הזכאות לכספי הפיקדון ותשלומם לאחר פטירת העובד הזר ועוד.

כפי שעולה מדברי ההסבר להצעת תיקון מס' 3 לחוק (הצ"ח תש"ס מס' 2824 עמ' 105) שבמסגרתו נוסף פרק זה לחוק, חובת הפקדת הכספים לטובת עובד זר, עיקרה בשתיים:

"הבטחה לעובד כי בתום עבודתו בישראל יקבל בארץ מוצאו סכום כסף אשר יאפשר לו לרכוש זכויות סוציאליות", וכן על מנת

² ס"ח התשע"ה, עמ' 84.
תקנה זו כפופה לאישור המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (חקיקה) בהתאם להוראות סעיף 20.2(ד) להנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנושא "חקיקת משנה: נוהל והנחיות" שמספרה 2.31.

ש"כספי הפיקדון יהוו חיסכון קצר מועד, המתאים למשך שהייתו החוקית של העובד בישראל, ויהא בפרעונו המותנה ביציאתו מהארץ כדי להוות תמריץ חיובי לעובד הזר ליציאתו מישראל בתום תקופת ההיתר, ולבסוף ההפקדה לקרן גם תצמצם את הפערים בעלויות ההעסקה של עובדים זרים לעומת עובדים מקומיים".

במהלך השנים נוספו תיקונים לפרק ד' לחוק (תיקון מס' 7, 12 ו-18), וכן הותקנו תקנות עובדים זרים (פיקדון בחשבון הבנק), התשס"ח – 2008, אשר קובעות כי "הפיקדון לעובדים זרים ינוהל בידי בנק או גוף אחר אשר ייבחר בהליך תחרותי, שיתבצע בהתאם לתקנות חובת המכרזים, התשנ"ג-1993", וכן הוראות לגבי ניהול הכספים ומעקב ופיקוח על הכספים שנצברו לטובת העובד הזר.

בשנת 2009 הוצא צו הרחבה (נוסח משולב) לפנסיה חובה לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957 (להלן – "צו ההרחבה"), אשר הרחיב את תחולתן של הוראות שבהסכם הקיבוצי הכללי 7019/2007 שבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים לבין ההסתדרות הכללית החדשה, על כל העובדים והמעסיקים במשק, כאשר בין יתר ההוראות שתחולתן הורחבה, נמנו הוראות לעניין חובת הביטוח הפנסיוני המקיף, לעניין תשלום לקרן או לקופת ביטוח במקום פיצויי פיטורים, וכן לעניין זכויות העובדים לפנסיה זקנה, נכות ושאיירים.

סעיף 1 יא (ו)(1) לחוק קובע כך: "נקבעו בהסכם קיבוצי או בצו הרחבה כמשמעותם בחוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז-1957, הוראות בדבר תשלומים סוציאליים שעל המעסיק או העובד הזר לשלם לקרן פנסיה, לתכנית חיסכון אחרת, לקופת תגמולים או לתשלום פיצויי פיטורים, יעביר המעסיק לקרן או לחשבון הבנק, לפי הענין, ואליהם בלבד את התשלום הסוציאלי שהוא חב בו, והכל בשיעורים שנקבעו בהסכם הקיבוצי או בצו ההרחבה כאמור, והוראות ההסכם הקיבוצי או צו ההרחבה לענין זה לא יחולו";

בהתאם לקבוע בסעיף 1 יא(ו)(1) לחוק, ולאור המאפיינים של תעסוקת עובדים זרים בישראל, היוצרים קשיים בגביית הפנסיה לאחר עזיבת העובדים הזרים את המדינה, מונחים המעסיקים להפריש את כסי הפנסיה לפיקדון.

תקנות מכוח סעיף 1 יא לחוק הותקנו בקשר למעסיקים בענף הבניין והטכנולוגיות הייחודיות וכן לגבי מעסיקים שהם חברות סיעוד (תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים), התשע"ו-2016. מוצע בתקנות אלה לתקן את התקנות הקיימות וקבוע את החובה להפריש לפיקדון גם מעסיקים בענף החקלאות.

בהחלטת ממשלה 147 מיום 12/5/2009 נקבע בסעיף 16 כי סכום הפיקדון יהיה 500 ₪, סכום זה עודכן מאוחר יותר לסכום המופיע בתקנות המוצעות.

*נוסח זה כפוף לשינויים של מחלקת נוסח חקיקת משנה במשרד המשפטים

תקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (שיעור ניכויים מהשכר בעד מגורים הולמים) (תיקון), התשע"ז-2017

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 1ה(ב), 1ז ו-16ב לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991¹ (להלן - החוק), לאחר התייעצות עם ארגון העובדים שעם חבריו נמנה המספר הגדול ביותר של עובדים מאורגנים בישראל ועם ארגוני מעבידים שלדעתי הם ארגוני מעבידים יציגים ונוגעים בדבר, ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

1. בשמן של תקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (שיעור ניכויים מהשכר בעד מגורים הולמים), התש"ס-2000² (להלן התקנות העיקריות), המלים "איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים" – יימחקו.

2. בתקנה 2 לתקנות העיקריות, אחרי תקנת משנה (ב) יבוא:

"(ג) על אף האמור בתקנות משנה (א) ו- (ב), הסכום המרבי שרשאי מעביד בענף החקלאות לנכות משכרו החודשי של עובד זר כהחזר הוצאות המעביד למגורים הולמים לפי סעיף 1ה לחוק יהיה 228.20 שקלים חדשים."

3. בתקנה 3 לתקנות העיקריות, אחרי תקנת משנה (ב) יבוא:

"(ג) הסכום המרבי כאמור בתקנת משנה (א) שמותר לנכותו משכרו החודשי של עובד בענף החקלאות, הוא 300.10 שקלים חדשים."

4. תחילה ותחולה של תקנות אלה במועד תחילתו של סעיף 4 לחוק למניעת הסתננות ולהבטחת יציאתם של מסתננים מישראל (תיקוני חקיקה והוראת שעה), התשע"ה-2014³

התשע"ז _____

(_____ 2017)

(חמ 3-3040)

חיים כץ
שר העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים

¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 112; התש"ס, עמ' 85.

² ק"ת התש"ס, עמ' 774; התשס"ג, עמ' 67.

³ ס"ח התשע"ה, עמ' 84.

דברי הסבר

תקנה 2 עובדים זרים בענף החקלאות מתגוררים רובם ככולם במשק החקלאי. משכך, הרי שאין כמעט משמעות לקביעת עלויות שונות בהתאם לאזורי מגורים. לאור האמור ובהתחשב במאפיינים של העמדת מגורים הולמים בענף החקלאות מוצע לקבוע בתקנה 2(א) ו- (ב) בתקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (שיעור ניכויים מהשכר בעד מגורים הולמים), התשס"ו-2000 (להלן – התקנות העיקריות) כי הסכום המרבי שרשאי חקלאי לנכות משכרו של העובד הזר לא יעלה 228.2 ₪. זאת בשונה לקבוע היום בחוק המבחין בין מגורים שבעלות המעסיק לבין מגורים שאינם בבעלות המעסיק והכל כאמור לפי אזור מגורים. כשהמגורים אינם בבעלות המעסיק – הסכום המרבי לניכוי הוא היום כלהלן:

אזור מגורים	סכום בשקלים חדשים
ירושלים	393.68
תל אביב	447.99
חיפה	298.69
מרכז	298.69

ואולם אם המגורים הינם בבעלות המעסיק, הסכום שמותר למעסיק לנכות לא יעלו על מחצית מהסכום הקבוע לעיל.

הסכום המוצע לניכוי חושב כלהלן:

- שיכון של 4 עובדים במבנה מגורים אחד – העולה בקנה אחד עם דרישות התקנות (לפחות 10 מ"ר לעובד).
- היוון עלות רכישת המכולה נקבע על פני 15 שנים (אורך חיי מכולה).
כמו כן הסכום לוקח בחשבון את העלויות המוערכות הבאות:
 - א. עלות ממוצעת של רכישת מכולה למגורים (71,667 ₪), על בסיס הצעות מחיר שהועברו על ידי משרד החקלאות (נלקחו בחשבון שלושת ההצעות מחיר הנמוכות מתוך הארבעה). בהיוון חודשי לעובד מדובר ב 136.24 ₪
 - ב. עלות תחזוקה שנתית למכולה הוערכה בכ 2,400 ₪ - סכום זה לוקח בחשבון עלות הדברה נגד מזיקים המחויבת על פי התקנות. עלות חודשית לעובד 50 ₪.
 - ג. נלקחו בחשבון עלויות רגולציה הנובעות משימוש בקרקע בהתאם להחלטת מועצמת מקרקעי ישראל מס' 1279 לעניין מבני מגורים ארעיים להלנת פועלים זרים, לרבות דמי שימוש והעמלה השנתית על הערבות הבנקאית הנדרשת מן המעסיק. חישוב עלויות אלו מסתכם בניכוי חודשי של כ 42 ₪ לעובד.

תקנה 3 בהמשך להמלצה המקצועית של משרד החקלאות מוצע לקבוע כי בענף החקלאות, נוסף על ההוצאות בגין מגורים הולמים כמפורט לעיל, רשאי יהיה המעסיק לנכות בגין הוצאות נלוות עד 300.07 ש"ח. סכום זה מסתמך על נתוני סקר הוצאות המשפחה לשנת 2012 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הוצאות אלה לוקחות בחשבון את ההוצאה על מים, חשמל גז ודלק לבית וארנונה עבור משפחה המונה 4 נפשות. מאחר שעל פי סקר הלמ"ס הארנונה מחושבת על פי שטח מגורים לאזרחי ישראלי שלרוב מתגוררים בשטחי מגורים גדולים יותר מ-10 מ"ר לנפש, הוצע לחשב 75% מעלות הארנונה.

הוצאה חודשית לעובד	הוצאות למשפחה בת 4 נפשות	לאחר מידוד לעובד	
41	164	37.6	מים
134.8	539	133.7	חשמל, גז ודלק לבית
71.3	285	78.0	ארנונה
		249.4	סה"כ

בנוסף, נלקחו בחשבון הוצאות עבור ריהוט ואבזור המגורים שהמעסיק מחויב להעמיד לרשות העובד על פי תקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (מגורים הולמים), תש"ס-2000.

בנוסף למוצרים שצוינו במפורש בתקנות, בסכום זה הוחלט לכלול גם הוצאות המעסיק על התקנת מזגן ודוד שמש. זאת בהתאם לדרישות התקנות לאוורור והסקה באמצעים חשמליים, כמו גם לאספקת מים חמים במקלחות. על אף שהתקנות לא מחייבות במפורש התקנת מזגן ודוד חשמלי, עלה הרושם כי במציאות הקיימת מזגן משמש מגורים רבים ודוד חשמלי הינו הוצאה אפשרית מתבקשת, הן בשיקולי עלות תועלת (צריכת חשמל לחימום המים).

לשם חישוב סכום זה, נלקחו בחשבון מחירי יד שניה לריהוט הנדרש בתקנות המגורים, ומחירי יד ראשונה למוצרי החשמל והאבזור הבסיסי הנדרש (כרית, מצעים, שמיכת צמר). הוחלט להסתמך על מחירי יד ראשונה למכשירי החשמל והאבזור הבסיסי, מתוך הנחה של שיקולי עלות תועלת.

					ריהוט וציוד
עלות חודשית לעובד	עלות שנתית	משך חיים	עלות	אביזר	נושא
				מיטה + מזרון	אביזרי מגורים וריהוט

7.5	90.0	5.0	450.0		הכרחי
1.0	12.3	5.0	61.5	כרית	
2.0	23.6	5.0	118.0	מצעים	
2.4	28.8	5.0	144.0	שמיכת צמר	
4.6	55.0	5.0	275.0	ארון בגדים	
2.1	100.0	5.0	500.0	פינת אוכל	
4.6	220.0	7.5	1,650.0	מקרר	
2.9	140.0	7.5	1,050.0	מ. כביסה	
0.8	10.0	1.0	10.0	תאורה	
4.3	205.0	10.0	2,050.0	דוד שמש	
12.5	600.0	7.5	4,500.0	מזגן	
5.0	240.0	7.5	1,800.0	התקנת מזגן	
1.0	50.0	10.0	500.0	כיריים	
50.7	4 עובדים				סה"כ